

Helsinki, 3.10.2003

LEHDISTÖLLE

Asianajaja Markku Fredman:

Korkein oikeus on tänään antanut ennakkopäätöksen koskien mm. Microsoftin valmistamien tietokoneohjelmien tekijänoikeudellista suojaa. Jutussa Microsoft ja muut ohjelmistovalmistajat katsoivat syytetyn loukanneen valmistajien tekijänoikeutta tavalla, joka täyttää tekijänoikeusrikoksen tunnusmerkistön. Asianajaja Markku Fredman on toiminut jutussa syytetyn puolustajana. Tuomio on Internetissä osoitteessa www.kko.fi/ennakkoratkaisut/2003-88.htm. Korkeimman oikeuden tiedote: www.kko.fi/tiedotteet/2003/2003-6.htm

Korkeimman oikeuden tuomion jälkeen voidaan todeta seuraavaa:

Samoin kuin Helsingin hovioikeus, myös Korkein oikeus katsoi, ettei n. 10 vuotta sitten markkinoille tuotujen päivitysohjelmien ja tuotevaihto-ohjelmien myynti ole rikos, vaikka myynissä rikottaisiinkin ohjelmavalmistajien asettamia ehtoja. Microsoftin myyntikonsepti ei siis saa sellaisenaan tekijänoikeudellista suojaa, jonka rikkominen olisi rangaistavaa.

Juttu käynnistyi nimenomaan epäiltynä tekijänoikeusrikoksena, jossa ohjelmavalmistajat väittivät, ettei syytetyn asiakkaille ole siirtynyt oikeutta asentaa koneilleen ja käyttää ostamiaan tietokoneohjelmia. **Tämän kiistan ohjelmavalmistajat hävisivät** ja korkeimman oikeuden tuomion voidaankin katsoa oleellisesti parantavan suurten ohjelmavalmistajien ohjelmistojen käyttäjien kuluttajansuojaa. Syytetyn asiakkaat ovat siis saaneet lailliset ohjelmat muutamaa poikkeusta lukuunottamatta, joiden osalta myydyn tuotteen tilalle on sittemmin toimitettu uudet.

Keskeinen nyt ratkaistu kysymys oli se, **mikä on kaupan kohteena** kun yritys tai henkilö ostaa itselleen Microsoftin tietokoneohjelman. Microsoft väitti myyneensä vain käyttöoikeuksia itse omistamiinsa ohjelmiin. KKO asettui sille kannalle, että kaupan kohteena oli ohjelmien teoskappaleet ja siten Microsoftin oikeus määrätä ohjelmien levityksestä raukeaa kun ohjelma on ensimmäisen kerran päästetty markkinoille. Ohjelmistojen antikvariaattimyynti on siis laillista.

KKO totesi seuraavaa:

Puheena olevassa tapauksessa A:n ostamiin ja edelleen luovuttamiin tietokoneohjelmiin on säännönmukaisesti liitetty osana ohjelmistopakettia lisenssiksi otsikoitu asiakirja, jonka ehtojen mukaan ohjelman loppukäyttäjä sai ainoastaan käyttöoikeuden ohjelmaan. Tällä ohjelmistopakettiin sisällytetyllä lisenssillä ohjelmistoyhtiöt ovat pyrkineet siihen, ettei tekijän levittämisoikeus ohjelmiin olisi rauennut. Lähtökohtaisesti nimittäin tekijän levittämisoikeus ei raukea silloin, kun teoskappale on luovutuksensaajalla pelkästään rajoitetun käyttöoikeuden perusteella, mutta raukeaa, jos luovutus katsotaan lopulliseksi teoskappaleen luovutukseksi.

Arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä ollut tietokoneohjelman käyttöoikeuden vaiko teoskappaleen luovutus, ei tekijänoikeuslaista ole johdettavissa sellaista oikeusperiaatetta, jonka mukaan kysymys olisi

Asianajotoimisto Fredman & Månsson Oy Ab
PL 12, 00241 Helsinki
Rahakamarinportti 3 B
Kotipaikka Helsinki. Kaupparek.nro 445.034
Puhelin 09-8770300, Fax 09-2787211
www.fredman-mansson.fi
markku.fredman@fredman-mansson.fi
ulf.mansson@fredman-mansson.fi
tiina.haapa-aho@fredman-mansson.fi
toimisto@fredman-mansson.fi

Advokatbyrå Fredman & Månsson Oy Ab
Box 12, 00241 Helsingfors, Finland
Drättselporten 3 B
Hemort: Helsingfors, Handelsreg.nr. 445.034
Telefon 09-8770300, Fax 09-2787211
www.fredman-mansson.fi
ulf.mansson@fredman-mansson.fi
Byrå: toimisto@fredman-mansson.fi

Law Office Fredman & Månsson
Box 12, 00241 Helsinki, Finland
Rahakamarinportti 3 B
Domicile: Helsinki, Reg.nr. 445.034
Tel. +358-(0)9-8770300, Fax:+358-(0)9-2787211
www.fredman-mansson.fi
markku.fredman@fredman-mansson.fi
ulf.mansson@fredman-mansson.fi
tiina.haapa-aho@fredman-mansson.fi
Office: toimisto@fredman-mansson.fi

aina käyttöoikeuden luovutuksesta tai jonka mukaan ratkaisevaa olisi yksin se, millä tavoin luovutustoimi on muodollisesti sopimuksessa määritelty. Levittämisoikeuden raukeamisen kannalta huomiota on kiinnitettävä luovutuksen tosiasialliseen luonteeseen.

Kysymyksessä olevat tietokoneohjelmat ovat olleet valmisohjelmia, jotka ohjelmistoyhtiöt ovat tarkoittaneet yleisesti ohjelmien käyttäjille myytäväksi. Ohjelmien käyttöoikeutta ei ole rajoitettu ajallisesti. Ohjelmat ovat olleet levykkeillä, jotka A on ostanut kertakorvausta vastaan. Nämä seikat puoltavat selvästi sitä käsitystä, että kysymys on ollut yksittäisen tietokoneohjelman kappaleen lopullisesta kaupasta eikä vain ohjelman käyttöoikeuden luovutuksesta. Tällaisia kauppvoja ohjelmistoyhtiöt eivät ole voineet yksipuolisesti rajoittaa tietokoneohjelmien myyntipakkauksiin sisällytetyillä yhtiöiden tekijänoikeuden säilymistä tarkoittavilla ehdoilla sellaisin vaikutuksin, että yhtiöillä olisi edelleen säilynyt tekijän yksinoikeuteen perustuva määräämisvalta myös asianomaisen tietokoneohjelman kappaleeseen ja sen edelleen levittämiseen.

Tekijänoikeudellista suojaa nauttivien tietokoneohjelmien kaupallisessa hyödyntämisessä ei ole oikeudellisia perusteita sellaiselle levittämisoikeuden tulkinnalle, joka poikkeaisi immateriaalioikeudellisen suojan ulottuvuutta koskevista yleisistä periaatteista. Kysymyksessä on ollut tosiasiallisesti tietokoneohjelmien kappaleiden pysyvä luovutus eikä sellainen käyttöoikeuden luovutus, joka voisi jäädä levittämisoikeuden raukeamista koskevien sääntöjen ulkopuolelle.

Jutussa oli kyse mm. seuraavasta menettelystä.

Syytetty oli mm. hankkinut vanhoja halpoja ns. täysversioita Microsoftin ohjelmista ja itse päivittänyt nämä ohjelmatuotteet uusimmaksi tai laajemmaksi versioksi (esim. vanha Excel ohjelma uusimmaksi Microsoft Office ohjelmaksi). Syytetty pakkasi sitten näin saadun ohjelman valkoiseen pahvilaatikkoon, ja myi tuotteen vastoin Microsoftin myyntikonseptia sellaisillekin asiakkaille, joilla ei ollut itsellä päivitykseen oikeuttavaa vanhaa ohjelmaa. Osasta ohjelmapaketeista vain peitettiin päivitysedellytykseen viittaavat merkinnät. Hän pystyi myymään näin hankitut ohjelmat huomattavasti halvemmalla kuin mitä Microsoftin jälleenmyyjät yleensä. Tämän menettelyn ei siis katsottu rikkoneen tekijänoikeutta. Uudelleen pakkaamisen ja valmistajan pakkausmerkintöjen peittäminen katsottiin tavaramerkkioikeuden loukkaamiseksi ja osin väärennykseksi. KKO totesi seuraavaa:

Tavaramerkillä suojatun tuotteen levittämisoikeuden raukeamisen jälkeen tuotteen uudelleen pakkaaminen saattaa tulla kysymykseen ilman, että se loukkaa tavaramerkkioikeutta, mutta uudelleen pakkaamista koskevat toimet sallittuja vain tietyin edellytyksin. Niihin kuuluu muun muassa edeltävä ilmoitus oikeudenhaltijalle sekä pakkaukseen tehtävä merkintä uudelleen pakkaamisesta ja sen suorittajasta. Tällaisiin toimiin A ei ole ryhtynyt. A on siis myös tältä osin syyllistynyt tavaramerkkioikeuden loukkaukseen.

Korkein oikeus katsoi syytetyn asiakkaiden sinänsä saaneen käyttöönsä lailliset tietokoneohjelmat, mutta siitä huolimatta asiakkaita katsottiin petetyn. Petoksen edellytyksenä olevasta vahingosta KKO totesi seuraavaa:

Korkein oikeus katsoo, että aiemmin mainituin tavoin muunneltujen ohjelmistotuotteiden ostajilla ei ole ollut samanlaista mahdollisuutta hankkia päivitysversioita tai saada ohjelmistoyhtiöiden tuotetukea kuin ohjelmistoyhtiöiltä lähtöisin olevien alkuperäisten tuotteiden ostajilla. Muunneltujen tuotteiden edelleen myyminen olisi myös ollut normaalia ensiasennustuotetta vaikeampaa. Näin ollen näiden muunneltujen tuotteiden ostajille on syntynyt ainakin huomioon otettava vaara taloudellisen tappion syntymisestä ja petoksen tunnusmerkistössä tarkoitettu edellytys taloudellisen vahingon aiheutumisesta on jo näin täyttynyt.

Ottaen huomioon, että tietokoneohjelmia on ollut edellä kerrotuin tavoin mahdollisuus käyttää, Korkein oikeus arvioi vahingon määräksi 20 prosenttia siitä määrästä, jonka kukin asianomistaja on ostamastaan tuotteesta maksanut.